

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericéscă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 6668/1899.

Cercular

cătră tóte oficiile protopresbiterale și parohiale și cătră direcțiunea institutului teoloped. diecesan.

După-ce încă la 4 Octombre 1898 Nr. 196 Pres. domnul Ministru r. u. de culte și instrucțiune publică ne-a provocat și pe noi a eternisa memoria fericitei Impărătese și Regine Elisabetha, cădută jertfă nevinovată unei mâni sacrilege, acest Consistoriu dispune, ca în fiecare an să se țină festivitate școlară de jale în următorul chip:

1. În ziua de 7/19 Novembre a fie-cărui an, respective dacă ziua acésta ar fi și de Duminică, atunci în ziua următoare de școlă, are să se țină în biserică parastas solemn, la care au să participe sub conducerea profesorilor, respective a învățătorilor, toți școlarii, cari cercetă școlele noastre.

2. Dacă în loc se află și vre-un institut de învățământ străin, pre care'l frecventéază tineri aparținători religiei noastre, acestia — în urma dispozițiunilor luate de superioritatea competentă școlară — încă vor participa la parastas, sub conducerea unui membru din corpul didactic al acelu institut.

3. După parastas, școlarii se vor aduna în școlă și acolo, unul dintre profesori, respective unul dintre învățători, designat, iar unde este numai un învățătoriu, acela, — va ținé o cuvântare comemorativă întru amintirea neuitatei Impărătese-Regine și a nobilelor ei virtuți.

4. În aceeași și nu se vor ținé prelegeri. Arad, la 22 Octombre (3 Novembre) 1899.

Iosif Goldiș, m. p.
Episcopul Aradului.

O trebuință.

A dis mai deunădi un Episcop romano-catolic cătră preoții săi, că astădi amvonul bisericii datorință are a fi cu o deosebită îngrijire, ca poporul să-și potă câsciga în măsură mai mare mijlócele de lipsă pentru bunăstarea sa materială.

La noi în biserică se accentuéză de mult acéastă trebuință. Mersul însă spre realizarea acestui scop mare, așa se vede, că este de tot anevoios. Se realizéză pré puțin în acéastă direcțiune. Cel puțin nu se realizéză atâta, de cât are biserică și poporul treauință în situațiunea, în carea ne găsim astădi. Poporul nostru, este fapt, îndură pré multe lipse, și luptă cu pré multe greutăți pre terenul desvoltării sale economice.

Ne întrebăm de causă și de cause?

Și aflăm, că sunt un legion.

Viéța plugariului nostru este hotărit mai grea, decât a plugariului altor popóre. Și acésta din motivul, că alte popóre s'au găsit în trecut în condițiuni mult mai avantagióse culturale, decât cum ne-am grăsit noi, ér faptul acesta se resémte astădi; și dacă nu ne vom sili din tóte puterile, ca să înaintăm mai repede pre terenul cultural, se-póte resémți pre ani mulți înainte.

Urméză de aci, că înaintarea poporului nostru în bună stare materială condiționéză, și depinde dela modul, în carele va poté să înainteze pre terenul cultural.

Aici însă întâlnim la fiecare pas, ce ar fi să-l facem înainte două pedeci mari, și astăzi după toate semnele timpului greu de delăturat. Una din aceste pedeci este, că la noi științei de carte nu i-s'a dat până acum adevăratul înțeles, ér a doua, că la noi s'a furisat și a intrat pre nesemțite, pôte că din cause ne-dependente de noi, pré multă din ceea ce numim esagerare în judecata și în judecățile, ce se pronunță dilnic asupra faptelor.

Științii de carte i-s'a dat aprópe de ruguă un înțeles pré îngust. Cartea mai multă s'a privit aprópe de regulă de poporul nostru numai de un mijloc, pentru ca cineva după cunoscințele sale să-pótă ocupa o funcțiune; și nu i-s'a dat înțelesul, că omul prin carte să-și pótă însuși gradul trebuincios de cultură și de civilizațiune, carea se-l conducă la mai mare capacitate de a-și poté casciga bună stare și mulțămire în ori ce condițiuni de viață s'ar afla. Luptăm deci în această privință cu un prejudet rămas din timpurile bătrâne, când din nefericire în mod artificial se răspândea credința, că plugariul n'ar avea trebuință de carte mai multă. Într'aceea, așa credem noi, că a sosit deja timpul ca să-ne emancipăm de acest nefericit prejudet, și să-l înlocuim cu faptul, carele astăzi între toate împrejurările este cel mai mare adevăr, — că astăzi în ori ce condițiuni de viață s'ar afla cineva, numai așa să pôte ridica la créngă verde, dacă posede gradul de cultură și inteligență reclamat de timpul de astăzi, altcum nu. Pentru orientare în această privință ne folosim de un exemplu din viața poporului nostru. De când adecă s'au activat instituttele de credit românesce, — plugarii nostri pot să-ridice împrumuturi pentru trebuințele lor, după timp și împrejurări în condițiuni favorabile, ca prin aceste împrumuturi să-pótă să-și înmulțescă isvórele de căscig și de venit. Este însă fapt constat, că omul carele în daraverile sale lucréză cu bani streini, cu bani, după cari are să-platescă camete, are trebuință de un grad mai însemnat de cultură și inteligență, ca să-pótă reuși. Fără acest grad de inteligință și de grije, ușor se pôte întâmpla, ca omul, carele lucréză cu bani streini să-se ruineze.

Urméză din cazul acesta, și se vede și din întrégă viața omenimii de astăzi, că pre ori-ce teren se cere mai multă inteligință, ca cineva să-și pótă purta mai cu ușurință greutățile și necazurile vieții, și învățătorii datorință au, să fiă cu deosebită priveghiare asupra desvoltării ecanomice a poporului, ca și pre acest teren să-i pótă veni în ajutoriu cu sfatul și cu doctrina ne'nșelătóriă a sfintei evanghelii.

Ce privesce a doua pedecă, carea ni-se pune în cale în mersul și desvoltarea noastră culturală, și anume împrejurarea, că la noi adese-ori se judecă greșit asupra faptelor ómenilor, — lucrul ni-se pare mai anevoios, deóre-ce în punctul acesta luptăm cu prejudețe vechi. La tot cazul însă, așa credem noi, datorință avem, ca să luăm și această luptă, deóre-ce prejudețele sunt un venin omoritoriu pentru popór. Leacul contra acestui venin este numai unul, și anume: deprinderea de a-ne împune în toate cestiunile o judecată cât mai obiectivă. Această judecată ni-se împune chiar prin sila împrejurărilor, în cari ne găsim.

Sântem o biserică și un popor, carele avem multe bune de făcut, pentru ca să-ne desvoltăm, și pentru ca să-potem înainta pre toate terenle vieții. Și dorul de acesta înaintare fiind de o potrivă o necesitate pentru toți ne vom împune de sigur și datorința de a judeca pururia obiectiv asupra ómenilor și împrejurărilor.

Discusiune tipiconală.

(Replică.)

Când eu la întrebarea ce mi-a făcut un tăr preot: că *óre face-să litiă la sərbătórea S-lui Georgie, dacă acesta e chramul bisericeii și cade în sėptēmāna cea luminată*, în Nrul 35 al acestei prețuite foi, mi-am dat părerea motivată cu citate din tipiconul lui Diaconovici-Loga și al-lu Morariu Andreevici, basate pe prescrierile din Mineiu și Penticostariu: — am crețut că tăr preot va cumpăni cu seriozitate argumentele produse și îi-vor servi de puncte de mănecare la deslegarea întrebării. Dinsului însă — așa vėd — nu i a plăcut citatele, nu-i convine conclusiunea din ele, le ține de sofisme, și basându-sė pe regula tipiconală că *chramul are litiă*, deduce că *S-tul Georgie, cadă măcar în sėptēmāna luminată, negreșit trebuie să aibă litiă*.

Tăr preot însă greșesc. Greșela dėsului e făcută cu voia, deci e cu atât mai mare.

Étă de ce!

Dănsul — repet — mi-a pus întrebarea că *dacă S tul Georgie cade în sėptēmāna luminată și e chram*, — *óre are litiă?*

Eu i-am răspuns: „Tipiconul (Buda, 1826, de Const. Diaconovici-Loga) la fóia 40. prescrie: „De se va întâmpla chramul S-tului de Luni în sėptēmāna cea luminată până în Dumineca a 4-a după Pașci, atunci rėnduėla chramului să cāntă ca și a s-tului Georgie marelui Mucenic *precum arată Mineiul și Penticostariul*.” Am citat apoi Mineiul și Penticostariul și despre litiă n'am aflat nici o pomenire, deci am dedus că litiă n'are loc.

Cred, că deducțiunea este corectă, căci dacă Tipiconul ne îndrumă la Mineiu și la Penticostariu (căci acestea sunt baza Tipicónelor), érá în aceste sfinte cărți pentru sêrbătórea s-tului Georgie când cade în sêptemâna cea luminată, dacă nu se prescrie litiă, nici nu se póte face, nefiind prescrisă, deducțiunea mea este logică și neresturnabilă.

Raționarea ténêrului preot însê mânecă din punct de vedere general: că adecă *slujba s-tului dacă e chram, are litiă*. Acésta o conced, însê dên-sul — mai odată repet — mi-a pus întrebarea, că *dacă s-tul cu chram cade în sêptemâna luminată*. Acésta nu e tot una. La acésta în răspunsul sêu nu reflectézá, deci s'a abătut dela obiect.

Sê abate mai departe dela obiect când la citatul meu de mai sus din Tipicon dên-sul astfelu raționézá: „acést pasagiu (óre pasagiu sê fiá?!) nu spune nici decât că: litiă în sêptemâna luminată nu sê face! ci la finea articolului spune părintele protopop: dar Penticostariul la pag. 10. pentru Bunavestire dacă cade în sêptemâna luminată, prescrie litiă, deci litiă în sêptemâna luminată nu e oprită, ci concésă.“

La acésta observ:

1. E drept, că în citat nu sê dice că litiă sá nu sê facă, dar nici aceea nu sê dice ca sá sê facă.

2. Că ce trebuie să sê facă, Tipiconul ne îndrumă la Mineiu și la Penticostariu; aici sunt îndrumările speciale. D-sa însê trece peste aceste s-te cărți, cari sunt baza tipicónelor, sare peste citatele mele din aceste cărți, produse ca doveđi în răspunsul ce i-l'am dat; sare, sare până la „finea articolului“ și și aci citézá fals din răspunsul meu când dice că „litiă în sêptemâna luminată nu e oprită ci concésă.“ Acésta am đis'o pentru sêrbătórea Bunei-vestiri, dar nu pentru sêrbătórea unui sfânt.

Abaterea deci e făcută cu voia, căci a sárit peste mijlocul răspunsului meu, unde sunt citate locurile din Mineiu referitóre la materia de sub întrebare. Vêđénd deci n'a voit sê vadá.

În loc d'a reflecta la doveđile produse, acum pune altfelu întrebarea când dice: „nu sê ocupă d-nul protopop în espunerea sa cu baza întrebării mele că: *dacă sêrbătórea s-tului Georgie e chramul bisericeii, fáce-sê litiă? sêu e oprít a se face litiă în sêptemâna cea luminată?* Aceste întrebări nu sunt tot una cu ceea ce mi-s'a pus dela început și đic, că nu ni sê cade sê ne abatem dela întrebarea originală, ca sá nu sê đicá că încurcăm, mistificăm.

Firesce, că n'am răspuns la aceste dóuê întrebări nóue pentru-că numai acuma au ieșit la ivélá; m'am restrîns la cea originală carea d i f e r e de cele nóuê. Dacă aș răspunde la întrebările nóuê, aș răspunde astfelu: a) slujba s-tului cu chram — are litiă; b) în sêptemâna luminată nu sê prescrie litiă numai la sêrbarea Bunei-vestiri; ce nu sê prescrie, nu sê face, și dacă sê face, sê face în contra prescriselor tipicului.

Un pasagiu din răspunsul ténêrului preot nu numai că încurcă deslegarea întrebării cu deabună-voia, ci totodată dá marturiă despre o îndrăznélá nejenată prin falsele sale citate.

Pasagiul e urmatoriul: „nici în un Tipicon n'am aflat (!) esprimată părerea dlui protopop „că adecă litiă după tipic n'are loc.“ Unde este scris că o astfelu de slujbă frumósă sá nu sê facă mai ales la chramul, patronul bisericeii, chiar de ar fi și în sêptemâna luminată; ci din contrá la pag. 191. §. 147 din Tipiconul fericitului Archiepiscop și Metropolit Silvestru Morariu-Andrieviceu în Notă cetim: în sêptemâna luminată e admisă litiă la sêrbătórea Bunei-vestiri, cu atât mai vêrtos trebuie a sê face și la patronul bisericeii, căci după Mântuitoriul Christos pentru acea biserică patronul stá mai ántáiu. Dacă: „abatere dela tipicul spus al sêptemânei luminate se face numai cât pentru sêrbătórea Bunei vestiri și a marelui mucenic s. Georgie (pag. 189) cu atât mai vêrtos este admisă, ba trebuie să sê facă litiă la patronul bisericeii.“

La acestea răspund:

1. Tipicónele tóte în întrebarea acésta, precum a fost formulată dela început, ne îndrumă la Mineiu și Penticostariu; acolo nu sê pomeneșce de litiă, fiá ea cât de frumósă.

2. Alta e sêrbătórea Bunei-Vestiri și alta e sêrbătórea unui sfânt. La Buna-vestire — da! e concésă litiă, la sêrbătórea unui sfânt nu e concésă (pentru-că ce nu e prescris — nu e conces).

3. Nu șciu cu intențiunea ténêrului preot sau din altă greșalá sê face o mare mistificare. Anume la página 191 §. 147 din Tipiconul citat, cu referință la întrebarea nóstrá stá următórea: „Notă. La litiă, de se face, stichirile Bunei-vestiri cu Mărire — și acum; érá la binecuvântarea pánelor — tropariul Bunei-vestiri de trei ori.“ — Átáta! — Deci celelalte și anume: „cu atât mai vêrtos trebuie a se face și la patronul bisericeii, căci după Mântuitoriul Christos pentru acea biserică patronul stá mai ántáiu“, sunt cuvintele, este deflucțiunea ténêrului preot și nu sunt vre-o prescriere tipiconală, precum s'ar páré!

4. „Abaterea“ ce a cetit ténêrul preot la pag. 189 a Tipiconului, sê referéșce la slujbele din sêptemâna luminată peste tot, precum adecă, că intercalăm și tropariul sêrbătórii și altele câte sunt arátate în Mineiu; nimic însê — ce nu e prescris acolo și deci ce nu e prescris — e oprit a se face.

Câte a scris până aci ténêrul în Christos frate tóte au fost cum au fost, mé face însê sê mé minunez de îndrăznélá dên-sului, când serie următórele: „Acésta controversă tipiconală sê naș'e de acolo cá la pag. 192 §. 148 este spus tipicul s. m. m. Georgie, în care după a mea părere, căștigată numai din studiu, trebuie intercalat tipicul pentru patronul bisericeii spus la pag. 77. căci de voiesce

„cel mai mare“ poate face chiar privegherea de toată noaptea“.

Va se dică: greșala e în Tipicon, dsa și arată cum ar trebui întocmit Tipiconul ca să nu fiă greșală și acesta o bască pe o părere a sa. Va se dică: deși este greșală în Tipicon, cu toate acestea — cu tipiconul în mână pretinde dsa că are dreptate!

Dar nu — iubite în Christos frate! — Greșala nu e nici în Tipicon nici în alte cărți sfinte, — e cu totul într'alt loc.

Constantin Gurban,
poptopresbiter.

„Tatăl nostru“

— Explicare omiletică. —

(Continuare.)

În cuvintele „Tatăl nostru“ se mai exprimă apoi și principiul frățietății comune, căci dacă tatăl nostru e unul, atunci noi frați trebuie să fim împreună! Iar frați de suntem, pentru ce ore între noi atâta luptă fără sfârșit? De ce ore atâta nepăsare, ce ne împetreste inima față de sorțea tristă a fraților noștri ce tângesc în suferințe și în nefericire? De ce lăsăm ore, ca inima noastră să se prefacă ca o insulă neapropiată în marea egoismului? Căci cum vom putea ast-fel cere și cum vom putea aștepta binecuvântarea părintelui nostru, dacă noi, frații, ne vrăjmășim și ne ridicăm mâinile noastre unii în contra altora? Și cum putem ore simți liniște și fericire în sufletul nostru atunci, când vedem că în preajma noastră zac atâtea victime ale sorții fatale, când vedem atâtea nefericire și când auzim atâtea țipete și glasuri de durere.

O, ascultați și înțelegeți cuvintele: *Tatăl nostru*, căci acestea însemnă: să desbrăcăm ura și să îmbrăcăm iubirea; aceste ne îndeamnă, că să nu ne odihnim, până ce vom vedea pe frații noștri în suferințe; aceste ne învață să nu fim nepăsători față de cei ce zac în suferințe, ci se-î mângăem pre ei și să ștergem lacrimile celor îndurerați; să primim și să îngrijim pe cei părăsiți; să sprijinim și să ajutorăm pe cei neputincioși și să îndreptăm pe cei păcătoși după cum cuvinesc să facă fii acelui aș părinte și frații împreună.

Priviți în lume și în viață, și de sus din palatele cele strălucitoare până jos în colibe solitare și în tot locul veți afla și veți cunoște pe frații voștri în Domnul, căci fii ai lui Dzeu și frați ai voștri sunt deopotrivă bogății și săracii, domnii și servitorii, săzătoșii și neputincioșii, învățații și nepricepuții, împărații și orfanii. Mai mult, chiar și păcătoșii sunt fii ai lui Dzeu și frați ai noștri în Domnul. Să nu ne uităm dar nici de acești nefericiți, ci mai virtos se-î compătimim decât se-î desprețuim; se-î cercetăm și cu îndreptările noastre să nișuim a-le vindeca ranele și a-le alina durerea lor sufletească și ast-fel să aprindem în inimile și în sufletele lor

intunecose lumina adevărului spre grația și îndurarea lui Dzeu a Tatălui nostru. Ba și mai mult; foșul iubirei noastre trebuie să ne ducă chiar și la acei frați ai noștri, cari zac în întunerecul rece al temnițelor . . . ca să nu ne fie spre asândă când vom rosti cuvintele și rugăciunea cea sfântă: „Tatăl nostru.“

* * *

După exprimarea acestui simțământ de confidențialitate fiască către Dzeu părintele nostru, urmează numai de-cât cuvintele de distingere: „**Carele ești în ceriu.**“

Prin acesta expresiune figurată a rugăciunii domnești, ni-se arată deosebirea cea neînchipuită și depărtarea cea nemăsurată ce există între noi și Dzeu, între slăbiciunea omenească și între sfințenia și perfecțiunea cea Dzească. Aceste cuvinte ne aduc aminte de neînsemnătatea noastră și ne prezintă nulitatea ființei noastre față de puterea, sfințenia, dreptatea, bunătatea și iubirea necuprinsă a-lui Dzeu, prin cai se ridică peste toate creaturile lumii la aceea înălțime și perfecțiune neesprimabilă, la aceea glorie și strălucire neînchipuită ce noi o exprimăm prin cuvintele: „Carele ești în ceriu.“

Când Mântuitorul Christos ne-a învățat rugăciunea Domnească, prin acestea cuvinte par că a voit să ne admonizeze, că încrederea noastră față de Dzeu să nu degereze în confidențialitate necuviincioasă, ci pururea să fie purceasă din cea mai sfântă iubire și adevărată venerațiune.

Veșând dar și simțind deosebirea cea nemăsurată dintre noi și dintre părintele nostru cel din ceriuri, să simțim și să recunoștem și atârănarea noastră de Dinsul; iar distingerea cea sublimă prin care ne-a învrednicit a-l numi părinte al nostru să o recunoștem prin nisuința neîncetată de a deveni demni fii ai săi și pururea strălucitori în virtuți și în fapte de adevărată caritate creștină, ca ast fel perfecționându-ne, să ne putem tot mai mult apropia de dinsul și de asemănarea lui cea sfântă, căci numai așa va mărturisi *Duhul cel sfânt împreună cu Duhul nostru, că suntem fii, suntem și moștenitori ai lui Dzeu și împreună moștenitori ai lui Christos.* (Rom. VII. 16. 17.)

(Va urma.)

Conferința învățătorescă din Nădlac

O frumoasă festivitate școlară a avut loc Miercurea trecută în frunțașă comună Nădlac. Apostolii culturii noastre naționale, învățătorii confesionali de religiunea gr. or. română din tractul Aradului s'au întrunit aci în prima lor conferință din anul adm. curente.

Primirea lor din partea poporenilor dovedește, că poporul din Nădlac cunoște și șcie să prețuiască munca învățătorilor, dovedește că inteligentul popor din Nădlac cunoște scopul cel frumos ce-l urmărește învățătorii prin întrunirile lor.

În presara conferinței învățătorii sosiți cu trenul din spre Arad au fost întâmpinați la gară de corpul învățătoresc în fruntea poporenilor Dimitru Precupaș, Sofroniu Chicin și alții. Învățătorii au fost invitați în gazdă pe la frunțașii țerani din Nădlac. După cină, învățătorii însoțiți de primitorii lor s'au intrunit în conferințe confidente, luând dispozițiunile necesare față de agendele pertractându-se în conferință.

În ziua conferinței la 8 ore dimineața o altă surprindere plăcută pentru învățători. Biserica pomposă, de carea nu se mai află în diecesă, și mulțimea poporenilor adunați la biserică, au umplut pe învățători de bucurie. Aici harnicul preot Nicolae Chicin a celebrat sânta slujbă a chemării Duhului Sfânt.

Dela biserică învățătorii cu întreg poporul au mers la școala superioară ascultând cu plăcere bine succesa prelegere practică despre patima și mărtea Sftului Ioan Botezătorul, ținută de învățătorul și secretariul conferinței Georgiu Petrovițiu cu școlarii săi din clasa a IV. Deosebită impresie a făcut asupra poporului estragerea învățătorei morale: Arătând relele ce se nasc din promisiunile și jurămintele pripite și necumpenite; precum și modul în care a convins propunătorul pe elevii săi, că trebuie să existe o altă viață, unde celui ce suferă pe nedrept să i-se recompenseze suferința, ér păcatosul și nedreptul se și primescă răsplată pentru faptele sale.

Dimitându-se școlarii, președintele Samson Lugoșanu prin o cuvintare foarte potrivită a arătat membrilor cum spriginește poporul serioasa activitate a învățătorilor, aducând exemplul pe bravul popor din Nădlac, care în comitetul paroc în frunte cu preotul Nicolau Chicin a sacrificat o sumă considerabilă pentru scopul intrunirii de ađi, asemenea și direcțiunea băncii Nădlacana în frunte cu directorul ei Aureliu Petrovițiu. Mulțămindu-le deci în numele învățătorilor pentru sacrificiul cultural ce au făcut, și mulțămindu-le și pentru interesul ce-l manifestă prin prezența lor, dechiară conferința de deschisă.

Să constată a fi prezenți ca oșpeți: Preoții Nicolau Chicin și Vincențiu Marcoviciu; președintele băncii „Nădlăcana“ avocatul Aureliu Petrovițiu; notarii Ioan Russu și Cacinca; medicul Dr. Chicin; avocatul Dr. Chicin; dintre poporeni Sofroniu Chicin, Dimitriu Precupaș, și alții foarte mulți. Dintre membrii se constată a fi prezenți: Preotul Romul Nestor; președintele Samson Lugoșan; secretarul Georgiu Petrovițiu; membrii Iosif Moldovanu, Nicolau Stef, Mihai Olteanu și Maria Precupaș din Arad; Emilia Ciorogariu, Iosif Josa, Efreim Moldovanu, Hedeșan și Roja din Peșca; Georgiu Roman, Ioan Roman, Dimitriu Micu și Ermina Ciorogar din Șeitin; Romul Tăucean, Mihai Chicin, Ioan Caracioni din Nădlac; Nicolau și Ambrosiu Coste din Cenadul unguresc; Georgiu Popoviciu din Batania; N. Luțai Tornia; Gregoriu Roșu, Lazar Ionescu din Semlac; și Savu Bugariu, Savu Mihuța din Micălaca. S'a înscris de membru ajutător părintele Vincențiu Marcoviciu.

Intre cestiunile pertractate amintesc:

1. Cestiunea esamenelor cu privire la dreptul de esaminare. La dorința generală, s'a dat cetire tractatelor din „Biserica și Școala“ privitoare la această cauză. Articiii scriși cu mult studiu și cunoștință de cauză de „Un grădinar“ au stărnit multă plăcere nu numai în membrii ci și în publicul present, care așcepta cu sete să audă și aprețiarea redacțiunii în această cestiune, discutată cu atâta interes de cauză de I. Groșorean și anonimul „Un grădinar.“

Resultatul a fost, că conferința în unanimitate s'a alăturat opiniunii din articolul anonimului „Un grădinar“ aprețiată și din partea redacțiunii. Deci a adus hotărârea că: *„dreptul de esaminare în esamen este esclusiv numai al învățătorului, altul, în cadrul conspectului materialului propus, numai prin învățătorul propunător pöte întreba.“* Acest conclus are a-se inanta comitetului central pentru a-l supune aprețierii adunării generale, care să întrevină la locurile competente pentru a-l valida și a-l aduce la cunoștința Dlor inspectori și comisari.

2. S'au cetit și primit proiectul de statut pentru societatea mortuară a învățătorilor membrii ai reuniunii Aradane.

3. Proiectul de statut pentru înființarea de societăți de ajutorare agronomice, s'au dat spre censurare unei comisii.

4. S'au ascultat apoi părecile membrilor asupra prelegerii practice ținute de inv. Petrovici, carea s'a dechiarat de bine succesă și corespondătoare principiilor pedagogice.

După terminarea agendelor oficiöse învățătorii într'o conferință confidentă, au discutat și cestiunea reprezentării sale în congresul național-bisericesc și în sinodul eparchial, și au decis unanim pășirea în acțiune. Cu luarea dispozițiunilor necesari s'au încredințat o comisiune.

Au urmat apoi un splendid prânz comun aranjat de Nădlacani în cinstea dascălilor. La acest prânz au luat parte întrăgă inteligența din Nădlac și o mulțime de poporeni. Toastul prim l-a ținut președintele Lugoșan în sănătatea noului patron al reuniunii P. S. D. Episcop *Iosif Goldiș* — pre care presiinții l'au primit într'u urări frenetică de: „Să trăiască.“ Tot odată s'a luat dispozițiunea, că P. S. S. să fie salutat și telegrafice. Intre celelalte toaste amintesc unul ținut de econonul Pavel Roșuț în care îndemnă pe preoți la înțelegere și împreună lucrare cu învățătorii, căci dela această împrejurare depinde bunăstarea și fericirea poporului. Unul dintre învățători în răspunsul ce i-a dat — mulțămind Nădlăcanilor pentru buna primire — din frumoșele edificii școlare, biserică cea pomposă, constată că poporul din Nădlac este cu minte luminată, cu inimă nobilă și suflet curat și ca atare îl asemănă cu grăul din fruntea vravului nostru național. Cu trenul de patru ore apoi învățătorii însoțiți de primitorii lor au por-

nit la gară, depărtându-se din Nădlac cu plăcute suveniruri, cari le vor servi ca oțelire în munca lor intru înaintarea și prosperarea poporului nostru.

Un dascăl.

D I V E R S E.

* *Sfințirea bisericii noue rom. gr. or. din Soborșin* se va efectua în 8/20 Noemvrie a. c. (ziua sf. Archangeli) prin Preasfinția Sa dl. episcop diecesan *Iosif Goldiș*. După actul sfințirii va urma prânz comun în restaurantul din loc, ér sera va fi petrecere cu joc în favorul bisericii, în sala cea mare a hotelului „Cerbul de aur” Onorata inteligentă română prin această este rugată a lua parte în număr cât se poate de mare la această rară festivitate.

Prețul la banchet, de persoană: 2 fl. 20 cr.; la petrecere, de persoană: 1 fl., de familie: 2 fl. Înainte promitem, că On. inteligentă va fi deplin satisfăcută cu toate; masa comună ce se va da, va fi cât se poate de bogată, ér prețul relativ eștin. Aceia dintre onorații membri ai inteligenței noastre, cari doresc a lua parte și la prânzul comun ce se dă cu această ocaziune, să binevoiască a se anunța cât mai îngrabă subscrișului pentru orientare. — Soborșin, la 9 Noemvrie n. 1899. *Iosif Rognean*, parochul locului.

* *Chirotonie*. Eri a fost chirotonit intru diacon, prin Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Iosif Goldiș*, d-nul *I. Stefanuș* archivar la consistoriul nostru din Arad.

* *Carmen Sylva în teatrul din Budapesta*. Direcțiunea teatrului numit „Vigszinház” din Budapesta s'a adresat Reginei Elisabeta a României cu rugarea să-i permită reprezentarea noiei sale piese „O păreche de ghetete.” Printre o scrisóre datată din castelul Peleş Regina poată a încuviința cererea, dispunând, ca tantiemele ce-i compet, să fie trimise orfanotrofiului de fete din Neuwied.

* *O comună recunoscătoare*. Din Izvin ni se scrie: Duminecă în 24 Octomvrie (5 Noemvrie) a. c. a fost o zi de rară sêrbătoare pentru întreg poporul nostru din comuna Izvin (comit. Timiș) pentru-că în această zi a sêrbat întreaga comună iubilul de 25 de ani al iubitelui și vrednicului ei învêțator *Ioan Mateica*. Rari casuri obvin, unde să-și arâte poporul atâta alipire și dragoste față de învêțatoriul său. Acesta e o dovadă, că el ține sus și tare la conducătorii săi, că ține la școlă și biserica sa.

Acastă iubire o poate însê dovedi numai un popor crescut de conducătorii săi în o direcție potrivită cu așezămintele noastre sfiute, un popor, care judecă și lucră condus de morală. — Un conducător zelos și satos după bună starea atât culturală-morală cât și materială a poporului nostru din Izvin a fost și este și vrednicul nostru învêțator, care de 25 de ani muncește neobosit pentru creșterea și cultivarea odraslelor noastre, dovedind în fiecare an prin esamene strălucite, că stă la culmea chemării sale. Dênsul nu s'a oprit numai la școlă, ci dorind

și cultivarea și luminarea celor adulți a ținut în restimpuri, serii de prelegeri populare, nisuindu-se a-i introduce în cunoșterea a multor lucruri bune și folositoare de cari au ei lipsă. În anul 1883 a înființat în comună un cor vocal de plugari, care aji e fala comunei noastre.

Pentru aceste și alte multe servicii bune prestate de dênsul întreaga comună recunoscătoare, atât cea bisericăscă cât și căpeteniile comunei noastre politice în frunte cu ambii notari au grăbit a-l felicita în mod cât mai demn și a da, o espresiune cât mai vie de recunoștință vrednicului învêțator din incidentul iubilului de 25 ani, ca zelos luptător pe terenul educativ-cultural.

La 2 ore p. m. era deja mai întreaga populațiune locală în fața casei corului — zidită iarăși la inițiativa dênsului unde se presentară peste puțin timp și coriștii bine instruați în frunte cu frumosul lor stég. La 2^{1/2} ore, invitat de o deputațiune de 3 inși, se presentă și iubilantele învêțator, la a cărei sosire întreaga populațiunea a erupt în frenetice strigări de „Să trăiască”, iar corul plugarilor a cântat „mulți ani.”

După această a urmat un șir de vorbiri și cântări. Prima-ora a vorbit judele comunal dorindu-i iubilantelui învêțator viață îndelungată, ca să poată conlucra încă mulți ani pentru interesele comunei. Din partea reuniunii de cântări a vorbit un corist, mulțumind bravului învêțator pentru zelul manifestat la înființarea și conducerea corului predându-i din partea coriștilor, ca suvenir un frumos orologiu. — În urmă a vorbit un elev, mulțumind în niște vorbe drăgălașe bunului învêțator pentru multele osteneli, ce le are intru educarea și cultivarea copiilor. Fiecare vorbire a fost urmată de „Să trăiască.”

Apoi învêțatoriul a răspuns mișcat, în frumoșe cuvinte mulțumind antistiei comunale precum și populațiunii întregi pentru cinstea și ovațiunile făcute din incidentul iubilului său de 25 ani ca învêțator popular și promite, că și pe viitor va lucra și va fi cu aceeaș iubire față de biserică și școlă și va promova cu zelul de până acum binele și interesul poporului recunoscător. — După această corul plugarilor români a cântat 8 piese, dintre cari „Ziua triumfală” și „Junimea parisiiană” deși cunoscute ca grele de executat au fost cântate cu o precisiune admirabilă, ér sara a fost petrecere și joc de plugari în sala corului.

* *Bibliografie*. A apărut: „Gramatica limbii române” pentru cl. I. și II. gimn. reală și civilă, de *Nicola Bogdan*, profesor, Brașov. — Prețul 2 corone.

* *Sfârșitul lumii*. Precum se anunță în ziare din Buenos-Avres, asupra orașului Valparaiso a apărut deja la orison cometul *Biela*, și se apropie cu mare celeritate de Pământul nostru, cu care, după calculul astronomilor, se va ciocni în noștea de 13 Novembre n. a. c. între orele 2 și 3. Intre locuitorii de acolo acum e mare panica, pentru-că din acest carambol cerese ômenii superștiosii prevestesc nimicirea Pământului, sfârșitul lumii! Téma însê e fără temei, căci sdroburile acestui comet deja la înălțimea de 160 km. de Pământ vor arde,

se vor respira în aer și vor căde în formă de astri; ér noi vom avé prilej a ne delecta în un aspect admirabil. Va fi o plóie minuată de stele, cum dela 1866 nu s'a mai văđut. Leonizii (așa se numesc acești astri) vor căde ca zăpada iarna. Din astri însă — n'avem témă — nu va fi desastru. Pentru-că după cum spun astronomii, cometul Biela deja la 1845 a avut un „affaire“ cu Pământul, și din ciocnirea de atunci a eșit Pământul biruitor, ér Biela s'a desfăcut în două, formându se doi cometi, plutind fiecare în altă direcție a universului, ér acum unul din aceștia se întórce éráși la noi, venind direct, ca la 1845.

Téma de sférșitul lumii de altfel e veche. Deja la anul 1000 d. Chr. ómenii îl așteptau cu cea mai mare resignare. Credința în acéstă părere era atât de firmă, încât lumea se întorsese d'andósele. Ómenii nu mai lucrău, ci trăiau numai în giumbușuri și petreceri. Astfel de casuri s'au mai repetat apoi în cursul vremilor, cu deosebire în Rusia cea atât de superstițioasă. Ba la 1844 (coincide cu aparița cometului Biela) s'a format și o sectă formală de acest fel, numită *adventistă*, care numără până acum vr'o 65,000 aderenți, prin Statele-Unite, Germania, Rusia, Italia etc. Pentru răspândirea învățăturilor ei, acéstă sectă cheltuește pe fiecare an peste 2.000.000 lei, posedă 11 tipografii, publică în 15 țeri și în 36 limbi, un număr de 86 gazete, cari nu au mai puțin de cât 400.000 abonați. Are școli, infirmerii și temple, și speră a cuceri lumea înainte de disparițiunea ei completă.

Primul adventist, William Miller, a observat din cetirea scrierilor profetilor, că lumea nu-i departe de sfirsit. Esdra și Daniil au declarat, că lumea va mai trăi încă 2,300 zile, sau după alte tradiții 2,300 ani, după reedificarea Ierusalimului. De óre-ce Ierusalimul s'a ridicat cu 457 ani înainte de era creștină, trebuia ca anul 1844 să aducă cu el și sfirsitul lumii. Numitul an a trecut fără nici o catastrofă, dar credința sectei adventiste a rămas nestrămutată. Ea a căutat să dea o explicare și a găsit'o: Sfirșitul lumii a venit deja, dar judecătorul suprem e ocupat acum cu judecarea lui Adam, a fiilor lui și cu a tuturor strămoșilor noștri; când se va isprăvi cu aceștia, vine și rëndul ómenilor actuali. Dar cât va dura acésta, secta adventistă nu o póte spune, ér noi nu ne batem capul a-o descoperi . . .

* *Naștere monstră.* Din comuna Roșia (com. Bihor) ni-sé scrie, că în 28 Oct. a. c. o femeie tineră a născut 2 fetițe gemene, a căror piepturi au fost îmbinate la olaltă constituind numai un corp cu 2 capete față câtră față, 4 mâni și 4 picioare. Nou născutele au trăit numai 1 óră.

* *Almanach literar.* Comitetul societății de lectură „Petru Maior“ din Budapesta ne trimite un apel, prin care se anunță publicului român, că cu ori-ce preț voesce a duce la îndeplinire cestiunea almanachului și rógă pe cărturarii români să contribuie la reușita și izbânda acțiunei prin „lucrări din ori-ce stat al limbei, literaturii și istoriei nóstre române“. Cei-ce doresc a lucra

pentru almanach sunt rngați a se insinua cel mult până la 15 Decembre n., ear lucrările sé se trimită în tot casul până în 15 Martie 1900. Insinuările sé se facă la adresa societății (Molnár-utca 20, II, 10. A).

* *Foc mare.* Sân-Micléușul-mare în 3 Noemvrie a fost devastat de un mare incendiu. Au ars 122 case cu tóte supraedificatele, nutrețul, bucatele și tot ce aveau nenorociții locuitorii.

* *Comóră în cimiter.* Intr'un cimiter din Berlin, săpătorul de morminte Balmann a aflat o comóră, constătóre din 4000 mărci de aur. Afătorul n'a spus niménui, ci a dus banii acasă, la locuința sa, și i-a ascuns. Incă în séra aceleleași zile, pe când Balmann nu se afla acasă, un necunoscut merse la locuința sa, prezentându-se ca comisar de polițiă. El ceru dela găzđia casei o securo și cu ea sparse lada lui Balmann; scóse din ladă cele 4000 mărci de aur și, pe lângă acestea, mai luă și alte 30 de mărci, pe care le află în ladă. Balmann, care făcu arătare la polițiă, fu dimisionat din post și arestat.

* *Devotamentul unui căne.* Pe insula Skye spre Groenlanda, era un viscol ne mai pomenit. Și tocmai pe acest timp când nici fiarele pădurei nu-și mai găseau loc, un păstor plecă însoțit de cănele séu credincios, singurul tovarăș iubit de călătorie, pentru a-și vedea turma.

Viscolul, devenind în toiul séu, sili pe bietul om a se întórce din cale; dar troenele și viforul i se puseră în drum și nóptea lăsându-se nu mai putu ajunge nici chiar acasă. Obricând prin nămeți și întunerie, oboséla 'l covérși și puterile părăsindu-l căzu și muri. Cănele mai norocos ca stăpânul séu s'a întors la staul și văđându-se că a venit singur, s'a făcut cercetări, dar totul fu în zadar.

Pe când speranța făcuse loc desnădejdei se observă că cănele pleca de acasă în fie-care zi ducând în gură bucăți de pâine sau prăjituri, în direcția pe unde apucase cu cât-va timp mai înainte cu stăpânul séu. Inșă toți credeau că el se duce să-și ascundă hrana așa cum fac căinii.

Mai târziu urmărindu-se, s'a aflat-că datorită nobilului instinct cu care prevedința a dotat pe căne, — el pleca zilnic cu proviziunea sa și o ducea stăpânului séu. Când s'a descoperit cadavrul s'au găsit pe pieptul lui cinci bucăți de pâine.

Dar vai! scântea vieții i se stinsese de mult, nelăsând în urmă de cât un corp rece și un prieten iubit și devotat: cănele.

Concurs.

Pe basa ordinațiunei Ven. Consistoriu gr. or din Oradea-Mare de sub Nr. 400 1899 B. pentru depiinirea parohiei matre **Câmpani Pm.** cu filia Vălan Pm ca parohiă de clasa a III — devenită în vacanță prin trecerea la celea eterne a parochului de pie memorie Ioan

Popoviciu se escrie concurs cu termin de alegere pe **21 Noemvre** (3 Decemvrie) a. c.

Emolumintele impreunate cu acest post sunt: a) dela parochia matre Cămpani Pm: 1) Pământurile parochiale cu venit de 70 fl. 2) Din bir 10 cub. cucuruz à 5 = 50 fl.; 3) Din zilele de lucru cu mâna 20 fl.; 4) Din înmormântări 20 fl.; 5) Din cununii 15 fl.; 6) Din boteze 6 fl.; 7) Din masluri, liturghii, și alte rogăciuni 10 fl.; 8) Contribuțiunea pământurilor parochiale 15 fl.; suma: 206 fl.

b) Dela filiă Vălani Pm.: 9) Pământurile parochiale cu un venit de 75 fl.; 10) Din bir 8 cub. cucuruz, à 5 fl. = 40 fl.; 11) Din zilele de lucru cu mâna 20 fl.; 12) Din înmormântări 25 fl.; 13) Din cununii 20 fl.; 14) Din boteze 8 fl.; 15) Din masluri, liturghii și alte rogăciuni 20 fl.; suma 208 fl.; dela ambele comune de tot: 414 fl.;

Aspiranții la acest post cari în timpul concursului au a-se presenta în S. biserică din loc, pentru cântare, serviciu Ddeesc, și cuvântare, având a observa cele prescise în §-ul 18 al. reg. pentru parochii se avisază în terminul indicat, a substeine subscribului protopresbiter tractual în Robogány, recursele provădute cu toate documentele necesarii.

Dat din ședința comitetului parochial din com. bis. Cămpani-Pm. și fil. Vălani Pm. ținut la 24 Oct. 1899.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: **ELIA MOGA**, m. p. protopresbiterul Beiușului.

—□—

Se concurs escrie pe stațiunea învățăt. din **Monostur** cu care sunt incopciate următoarele emoluminte: 1) salariul în bani gata 280 fl.; 2) Pentru conferința 10 fl.; 3) scripturistica 4 fl.; pentru lemne de încălțit 30 fl.; cortel liber și grădina $\frac{3}{4}$ de juger 20 fl. Doritori de a fi aleși au a-se presenta în s. biserică din Monostur spre a-și arăta desteritatea în cant și tipicul bisericesc.

Recursele le vor substerne M. O. Domn Adam Rosa inspector școlar în Leucusesci, p. u. Bethlenháza, Carasiu-Severin, până la **12/24 Decemvre a. c.** în care ziua va fi și alegerea.

Leucusesci în 28 Octombrie (9 Noemvre 1899.)

In conțelegere cu comitetul parochial: **ADAM ROSA**, m. p. inspect. școlar.

—□—

Pentru ocuparea definitivă a stațiunilor învățătorești din **Fenlac** (inspectoratul Timișorii), prin această se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1. La școala mare (clasele superioare) în bani gata 180 fl. 80 cr.; pentru scripturistica 10 fl., pentru conferință 10 fl.; 60 meți (chible) de grâu; 6 stg. de lemne 60 fl.; 4 orgii de paie 32 fl.; 2 jughere pământ. 2. La școala mică (clasele inferioare) în bani gata 250 fl.; pentru scripturistica 10 fl.; pentru conferință 10 fl.; 20 chible meți de grâu; 4 stg. de lemne 40 fl.; 4 orgii de paie 32 fl.; și folosirea unei grădini estravilane.

Grădina intravilană o beneficiază în jumătate ambii învățători. Sarcinile publice are să le suporte fiecare învățător de după emolumentele sale. Dela înmormântări, dacă se duce mortul la biserică 1 fl., și dacă nu 50 cr. La înmormântări se vor schimba învățătorii cu rëndul.

Afară de aceste, învățătorul dela clasele superioare se va bucura de cortelul de sus de lângă sala sa de în-

vățământ; ér celalalt de cel de jos, mai având folosirea grajdului, podului etc., aparținătoare la cortel.

Recursele ajustate cu documentele originale despre cvalificațiunea prescisa în Regulamentul din vigóre sunt a se trimite Prea On. oficiu ppresb. d:n Timișóra-Fabric. Recurenții vor avé să se presente inse nu în ziua alegerii, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic

Dat din ședința comitetului parochial ținută în Fenlac, la 18/30 Octomvre 1899.

Comitetul parochial

Cu consensul ppresb. tractual Dr. Tr. PUTICI insp. școl.

—□—

Pentru întragirea parochiei devenită vacantă în **Mehala** (presbiteratul Timișorii), prin repositarea parochului Ioan Istin, se escrie prin această concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școala.”

Beneficiul: 1) una sesiune parochială; 2) birul și stola usuată, — dau anual un venit de cel puțin 1328 fl.; deci parochia fiind de classa primă, dela recurenți se cere cvalificația proscrisă în § ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Văduvei preotese se asigură dreptul la jumătatea venitului parochial, conform §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii. Alesul are să pörte sarcinile pub ice de după beneficiul séu, are să țină-servițiun divin în fie-care și și totodată se obligă a provedé gratuit învățământul religiunei la școalele confesionale d'aici. Și de óie-ce comuna bis. Mehala numerând 2 mif de suflete voește la timp oportun să sistemiseze și arondeze și o a 2-a parochiă, deci alesul în temeul acestui concurs se obligă, fără de altă întrebare a ceda birul și stola dela jumătate parochiă pe carea se alege în sensul acestui concurs.

Recursele ajustate cu documente originale sunt a se trimite la Prea On. Domn ppresbiter în Timișóra-Fabric. Recurenții vor avé să se presente cu observarea §-lui 18 din Redulamentul pentru parochii în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parochial ținută în Mehala, la 10/22 Octomvre 1899.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

În urmarea decisului comitetului parochial din 8/20 Septembrie a. c. se publică concurs pentru stațiunea învățătorească din **Dubesci**. Emolumintele sunt în bani gata 180 fl.; 20 hecto de bucate, jumătate grâu, jumătate cucuruz, pentru lemne 24 fl., din care are a sé încălți și școala; pentru conferința 8 fl. Scripturistica și curatoratul 11 fl.; două jugere de pământ à 18 fl.; cortel și grădina, toate computate în 310 fl.

Dela recurenți se recere ca sé fie absoluți preparanți și încât să pôte cu esamen de cvalificațiune, — având a-sé presenta în s. biserică de acolo, în vre-o Duminecă, sau sərbătóre, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipicul bisericesc.

Recursele au a-sé trimite inspectorului școlar Adam Rosa în Leucuseșci posta ultima Bethlenháza, în comitatul Caras-Severin, până la **14/26 Noemvre a. c.** în care și va fi alegerea.

Leucuseșci în 11/23 Octomvre 1899.

În conțelegere cu comitetul: **ADAM ROSA** m. p. insp. școlar.

—□—